

VALTIO-OPPI ILMAN VALTIOTA (I)

Semioottinen tekstianalyysi kerronnallisista rakenteista Jussi Teljon artikkelissa »Valtio-opin tehtävät ja menetelmät»

Pertti Ahonen

ABSTRACT

Introducing Behavioralism in Finnish Political Science in 1950 (I): A Semiotic Analysis of Narrative Structures

The article is the former part of a textual analysis of a now-classical methodological proclamation of a research program in Finnish political science. The semiotic theory of »l'École de Paris», founded by A. J. Greimas, is applied to an investigation of the »elementary structures of meaning» in the proclamation, the »narrative paths» of its »modally competent» (e.g., »able», »unable», »obliged», »knowing», »ignorant») and therefore »intentional» *dramatis personae*, and the »narrative programs», which the paths consist of. The structures concern, from the most to the least fundamental: the meaning of political science research, the subject matter of research, the researcher, and the organization of research. The proclamation is narratively organized as a struggle between a »hero» (the »new orientation» in Finnish political science) aided by »helpers» (e.g., other behavioral sciences and American behavioral political science), and the »adversary» of the hero (the old political science, considered formalistic or speculative). In the final part of the article, a general model of the organization of »narrative discourses» is utilized for an analysis of the proclamation's »syntagmatic» narrative characteristics (the succession of series of »qualifying», »crucial» and »glorifying» »tests» for the hero and the adversary), and its »paradigmatic» features (e.g., its »polemical» structure, and its repeated movement from »lack» to »elimination of lack»).

Johdanto

Tämä artikkeli on ensimmäinen osa kaksiosaista semioottista tekstianalyysia, joka koskee Jussi Teljon (1950) tunnettua ja kiisteltyä valtio-opillisen tutkimusohjelman julistusta. Artikkelin päätarkoituksena on tuoda esiin A. J. Greimasin perustamana »Pariisin koulukunnan» (esittely, ks. Coquet 1982) semioottisen teorian »generatiivisen kulun» (tästä teoriasta, ks. Ahonen 1984) tarjoamia mahdollisuuksia valtio-opin ja yleisemminkin yhteiskuntatieteiden metodologisessa tutkimuksessa.

Artikkelin käsillä olevassa ensimmäisessä osassa tarkastellaan Teljon ohjelmanjulistusta ensinnäkin sen *kerronnallisten* (narratiivisten) *semanttisten syvärakenteiden* tasolla, kiinnittäen huomiota erityisesti siihen »merkitysten varastoon» eli »paradigmaan» semioottisessa mielessä, joka mainittujen syvärakenteiden eri tasoilla jäsentää ohjelmanjulistusta. Tämä paradigma sisältää ne »perusarvot», joista »euforisiksi» katsottujen saavuttaminen ja »dysforisina» pidettyjen välttäminen on ohjelmanjulistuksen »syntagmaattisen» rakenteen (sen elementtien peräkkäisyydestä koostuvan rakenteen) perustana. Kerronnallisten semanttisten syvärakenteiden tar-

kastelu on samalla vastaavien *syntaktisten rakenteiden* erittelyä, koska syntaksi muodostaa sen abstraktin perusrungon, jonka semantiikka »täyttää» tai »lataa» merkityksillä.

Artikkelin ensimmäisessä osassa eritellään Teljon ohjelmanjulistusta myös sen *kerronnallisten* syntaktisten ja semanttisten *pintarakenteiden* tasolla. Tällöin analyysin kohteiksi tulevat muun muassa koko ohjelmanjulistuksen — tässä »kertomukseksi» ymmärrettyinä — sisältämät sellaiset osat kuin sen kunkin abstraktin toimijahahmon (ns. »aktantin») »kerronnalliset kulut» tai »vaellukset» sekä ne »kerronnalliset ohjelmat», joista kerronnalliset kulut koostuvat.

Artikkelin toisessa osassa erittelyn kohteena ovat konkreettisemmat kysymykset kuin ensimmäisessä. Analyysi koskee Teljon ohjelmanjulistuksen *diskursiivisia rakenteita*, jotka määrittelevät ohjelmanjulistuksen »diskurssina» eli »tapana kertoa jotakin», sekä ohjelmanjulistuksen *tekstualisaatiota*, jossa julistus kehkeytyy kaikessa konkreettisuudessaan linearisoituna »tekstinä». Toisessa osassa käsiteltäviä kysymyksiä ovat muun muassa Teljon diskurssin »aktorialisaatio» eli edellä mainittujen aktanttien sijoittuminen konkreettisiin »aktoreihin» ja kääntäen, »temporalisaatio», »spatialisaatio», ohjelmanjulistuksen eri »teemat», teemoja konkretisoivat »figuurit» kuten kielikuvat, figureja edelleen konkretisoiva »ikonisaatio» eli »todellisuusvaikutuksen» luominen, ohjelmanjulistukselle koherenssia antava semanttinen, aktoridonnainen, temaattinen ja figuratiivinen pysyvyys (ns. »merkitysavarudet» tai »-tasot» eli »isotopiat») sekä ohjelmanjulistuksen tekstuaalinen »elastisuus» esimerkiksi sen kehkeytyessä esimerkkien kautta tai metakieliä soveltaen.

Ennen kuin Teljon ohjelmanjulistuksen semioottinen tekstianalyysi voidaan alkaa, on määriteltävä »korpus», se »tekstiruumis», joka otetaan erittelyn kohteeksi. Kysymys on tällöin vähemmän oleellisten tekstielementtien karsimisesta (ks. Greimas 1966, Landowski 1977). Koska Teljon julistus on yhtäältä lyhyt ja toisaalta tiivis, se voidaan ottaa analyysiin varsin vähäisen karsinnan jälkeen. Karsinnan tuloksena saatu korpus on esitetty välittömästi seuraavana.

Valtiollisen elämän ilmiöt ovat kiinnostaneet tutkijoita siitä lähtien kuin Platon ja Aristoteles kirjoittivat valtiofilosofiset teoksensa kolmattatuhatta vuotta sitten. . . Sitä huolimatta voidaan sanoa, että valtio-oppi kuuluu niihin tieteisiin, jotka vielä ovat kehityksensä alkutaipaleella. Vasta viime aikoina valtio-opillinen tutkimus on alkanut suuntautua tieteellisesti merkitseviin tehtäviin ja käyttää apunaan menetelmiä, jotka saattavat johtaa eksakteihin tuloksiin. . . (s. 14, kpl 1)

Valtio-opillisen tutkimuksen kääntyminen uudelle, itsenäisiin tavoitteisiin tähtäävälle ja tieteellisten menetelmien viitoittamalle uralle on tapahtunut miltei huomaamattomasti. . . Ei olisi helppoa osoittaa mitään käännteentekevää ajankohtaa. . . vaikka. . . voidaanakin katsoa, että ratkaiseva kehitys on tapahtunut vasta kuluvan vuosisadan puolella. Vielä vaikeampaa olisi osoittaa ketään yksityistä tutkijaa, joka voitaisiin asettaa muiden edelle uuden suunnan viitoittajana. . . Sitä vastoin voidaan perustellusti väittää, että valtioelämän tieteellistä tutkimusta on toistaiseksi harjoitettu laajalla rintamalla ainoastaan Atlantin toisella puolen. . . (s. 14, kpl 2)

Valtio-opillisen tutkimuksen uusi suuntautuminen on ilmennyt. . . tutkimusalueen laajenemisessa ja tutkimuksen painopisteen siirtymisessä uusille aloille. Sikäli kuin vanhempi valtio-opillinen tutkimus ei ollut voittopuolisesti spekulatiivista tai metafysisistä, niin se kohdistui melkein yksinomaisesti julkisoikeudellisiin instituutioihin, virallisiin valtiolaitoksiin. Valtio-oppi oli. . . alistussuhteessa valtiosääntöoikeuteen: valtio-opin tutkimustehtävät riippuivat ratkaisevasti valtiosääntölakien sisällyksestä. Tosin tiedettiin, että valtiolliseen elämään sisältyi paljon sellaista, mistä valtiosäännöissä ei puhuttu. . . ja tiedettiin myös, että valtiollisessa elämässä saattoi tapahtua sellaistaikin, mikä oli selvässä ristiriidassa lainsäännösten kanssa. Mutta sellaiset ilmiöt otettiin tutkimuksessa huomioon enintään siinä tapauksessa, että ne voitiin selittää vakiintuneiden valtiosääntökonventioiden mukaisiksi ja sellaisina ainakin tavanomaiseen oikeuteen perustuviksi. Muuten ne syrjäytettiin 'epäperustuslaillisina' tai 'ulkoparlamentaarisina', ja sellaisina niihin suhtauduttiin, erään uutta suuntaa edustavan tutkijan sanoja lainatakseeni, hieman sa-

maan tapaan kuin niihin luonnollisiin elämänseikkoihin, joista ei sovi puhua säädyllisessä seurassa. (s. 14, kpl 3)

Ensimmäinen valtiosääntölaeille tuntematon poliittinen ilmiö, joka liitettiin valtio-opin tutkimusalueeseen, oli puolue-elämä. Mainittakoon yhtenä esimerkkinä siitä, miten myöhään tämä yleensä tapahtui, että ensimmäinen yritys käsitellä Englannin puolueoloja tämän maan valtiollisen järjestelmän yleisissä puitteissa tehtiin amerikkalaisen Lowelin teoksessa 'The Government of England', joka ilmestyi v. 1908; ja kuitenkin puolueiden keskinäinen kilpailu ja valtataistelu oli ollut kaksisataa vuotta Englannin omalaatuisen hallitusjärjestelmän liikkeellepanevana voimana. Sen jälkeen kun puolueiden asema valtiopillisen tutkimuksen piirissä oli vakiintunut... amerikkalaisten tutkijain mielenkiinto on kolmen viiksekuluneen vuosikymmenen aikana yhä kasvavassa määrin kohdistunut taloudellisiin tai aatteellisiin järjestöihin, ns. painostusryhmiin... jotka pyrkivät määrääloilla vaikuttamaan julkisten valtiolaitosten toimintaan ja virallisten valtioelinten päätöksiin... (s. 14, kpl 4)

(V)altio-opillisen tutkimuksen painopisteen siirtyminen uusille, vastavallatuille alueille... viittaa todellisuudessa syvempään, periaatteellisempaan suunnanmuutokseen. Vanhempi valtio-opillinen tutkimus kohdistui poliittisen elämän muotoihin, valtiollisiin laitoksiin ja järjestelmiin; mutta uudemman tutkimuksen varsinaisina kohteina ovat poliittiset valtasuhteet. Se tarkastelee valtiollista elämää voimakenttien, jonka muodostavat poliittisesta vaikutusvallasta kilpailevien ja taistelevien valtiollisten toimihenkilöiden, poliittisten puolueiden ja sosiaalisten ryhmien muuttuvat ja vaihtelevat suhteet. Uuden suunnan tutkijat pyrkivät selittämään, miten yksilöt ja ryhmät tavoittelevat, saavuttavat ja käyttävät poliittista valtaa; ja etsiessään vastausta tähän yleiseen kysymykseen he pyrkivät osoittamaan, miten esimerkiksi määräyksilöt nousevat johtavaan asemaan poliittisissa järjestöissä, miten ehdokkaat saavuttavat vaaleissa valitsijoiden suosion ja kannatuksen, tai miten puolueet ja eturyhmät muokkaavat yleistä mielipidettä tiettyjen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Sellaisiin problemeihin kohdistuva tutkimus merkitsee eräältä kannalta katsoen niiden välineiden tutkimista, joita poliittisessa valtaistelussa käytetään; ja tästä selittyy mm. uuden suunnan tutkijain silmään pistävä mielenkiinto poliittisen propagandan ongelmiin. Tältä kannalta katsoen on valtiollisilla laitoksilla ja järjestelmilläkin oma merkityksensä, sillä nekin ovat välineitä, joiden avulla poliittista vaikutusvaltaa saavutetaan ja joiden välityksellä sitä käytetään; ja tässä yhteydessä voidaan huomauttaa siitäkin, että sellaisia laitoksia ja järjestelmiä on aina käytetty ja käytetään nykyaikana erittäin laajassa mitassa poliittisen propagandan välikappaleina, ikäänkuin valtioelämän julkisivuna, joka kätkee silmältä sen todelliset valtasuhteet. Tältä kannalta tulevat poliittiset institutiot aina kiinnostamaan valtio-opin tutkijoita. (s. 15, kpl 1)

Tämä periaatteellinen suunnanmuutos, valtio-opillisen tutkimuksen varsinaisten kohteiden vaihtuminen, on samalla merkinnyt sen perimmäisten tavoitteiden siirtymistä. Vanhempi valtio-opillinen tutkimus oli omaksunut valtio-oikeudellisen tutkimuksen formaaliset tavoitteet. Kohdistuessaan huomionsa valtiollisiin laitoksiin ja järjestelmiin se piti tavoitteenaan niiden nimittämistä ja luokittamista, mahdollisimman aukottoman käsittejärjestelmän rakentamista tai valmiin järjestelmän jatkuvaa täydentämistä ja korjailemista. Tästä johtuu vanhan suunnan tutkijoiden silmään pistävä kiinnostus uusiin valtiollisiin instituutioihin; sillä kun sellaiset laitokset oli onnellisesti nimetty ja luokiteltu, niin sanoaksemme viety kirjoihin tai pistetty nimilapuilla varustettuihin lokeroihin, oli tutkimus taas astunut aimo askeleen eteenpäin. Mutta asioiden nimittäminen ja luokittaminen ei ole niiden selittämistä, eikä sellainen formalistinen tutkimus voi koskaan johtaa reaalisen tiedon saavuttamiseen eikä reaalityieteelliseen teorianmuodotukseen. Sen vuoksi uuden suunnan edustajat tähtäävät tutkimustyössään siihen, mikä on kaiken reaalityieteellisen tutkimuksen tavoitteena, nimittäin invarianssien löytämiseen: he pyrkivät poliittisissa valtasuhteissa pölvien säännönmukaisuuksien paljastamiseen, toisin sanoen valtiollista elämää, ihmisten poliittista toimintaa ja asennoitumista hallitsevien lakien osoittamiseen. (s. 15, kpl 2)

Puheenaolevaa periaatteellista suunnanmuutosta osoittaa vanhemman ja uudemman tutkimuksen erilainen suhtautuminen siihen käsitteeseen, josta valtio-oppi on saanut nimensä. Vanhemman valtio-opin keskeisenä tutkimuskohteena oli 'valtio', nimittäin valtion käsite; sen päätehtävänä oli vastata kysymykseen: mitä on valtio?... (E)päluokuiset tutkijat... ovat... pohdiskelleet valtion 'olemusta', sen 'ominaisuuksia' tai sen 'tarkoituksia'. Sellainen verbalistinen askartelu ei kuitenkaan voi johtaa minkään reaalisen tiedon saavuttamiseen, sillä reaalityieteellisiä käsitteitä ei määritellä etukäteen, toisin sanoen ennen kuin tutkimus on varsinaisesti alkanutkaan, vaan ne määrittäytyvät operationaalisesti itse tutkimusprosessissa. Tämän oivaltaen uuden valtio-opin edustajat käsittävätkin tehtävänsä toisin. Samoin kuin tieteellisen psykologian tutkimuskohteena ei ole 'sielu', vaan sielulliset ilmiöt, samoin tieteellinen valtio-oppi ei tutki 'valtiota', vaan valtiollisia ilmiöitä. Ja samoin kuin psykologinen tutkimus tähtää sielullisen elämän lainmukaisuuksien löytämiseen, samoin valtio-opillinen tutkimus pyrkii valtiollisessa elämässä pölvien säännönmukaisuuksien paljastamiseen. Valtio-opin tutkijat tulevat mainiosti toimeen ilman valtiota, niin kuin psykologit ovat hyvin menestyneet ilman sielua. (s. 16, kpl 1)

(Esimerkki vanhemman ja uudemman tutkimuksen suhtautumisesta valtiollisiin vaaleihin, s. 16, kpl 2)

Valtio-opin tutkimusmenetelmät ovat kehittyneet rinnan sen tutkimustehtävien kanssa. Tässä lienee oikeastaan ollut kysymyksessä vuorovaikutus... toisaalta uusien tehtävien omaksuminen on pakottanut turvautumaan sellaisiin menetelmiin, joiden avulla näistä tehtävistä voidaan suoriutua; toisaalta uusien menetelmien käyttöön ottamisesta on ollut seurauksena, että tutkijain huomio on ikäänkuin spontaanisesti suuntautunut uusiin tehtäviin. (s. 17, kpl 1)

Vanhemman valtio-opin tutkimusmenetelmät olivat parhaissakin tapauksissa sangen puutteellisia. Tämä koskee niitäkin viime vuosisadalla tai vuosisatojen vaihteen tienoilla toimineita tutkijoita, joita

voidaan syystä tai toisesta pitää uuden suunnan edelläkävijöinä. Esimerkkinä mainittakoon kaksi toisistaan poikkeavaa tutkijaryhmää tai koulukuntaa. Toisen ryhmän edustajat... Mosca... Michels... kohdistivat huomionsa tieteellisen valtio-opin suuriin ja keskeisiin teoreettisiin kysymyksiin, poliittisten valtasuhteiden perusongelmiin. Mutta... heillä ei ollut käytettäväänään riittävän laajaa tai riittävän merkitsevää verifiomismateriaalia; ja sen vuoksi heidän teok(sensa)... muistuttavat terävästi ja henkevästi kirjoitettuja esseitä... Toisen koulukunnan tutkijat... Tocqueville... Bryce... pyrkivät mahdollisimman monipuolisesti perehtymään tietyn maan valtiolliseen elämään... ja siten keräämiensä havaintojen pohjalta he muodostivat itselleen yleiskuvan asianomaisen maan valtiollisista oloista. Mutta näiden tutkijoiden teokset tekevät kieltämättömistä ansioistaan huolimatta jossakin määrin journalistisen vaikutuksen... Edellisestä koulukunnasta voidaan sanoa, että sen tutkimukset hipoivat spekulatiota; jälkimmäisen koulukunnan tutkimuksia haittasi eräänlainen pintapuolisuus. (s. 17, kpl 2)

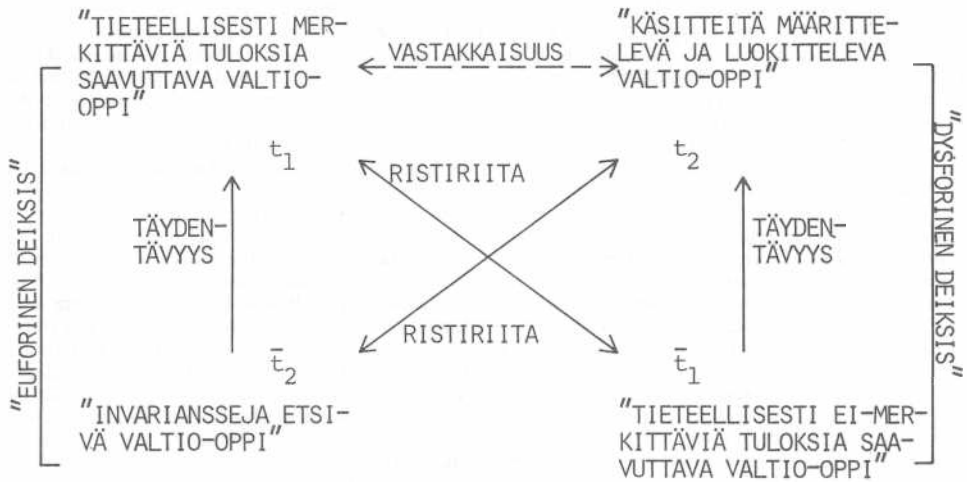
Oivaltaan aikaisemman tutkimuksen metodiset puutteet ovat uuden suunnan edustajat etsineet menetelmiä, joita käyttämällä voitaisiin saavuttaa, spekulatiion ja pinnallisuuden vaarat välttämällä, niin eksakteja tuloksia kuin yhteiskuntatieteellisen ja nimenomaan valtio-opillisen tutkimuksen alalla yleensä on mahdollista. Tässä tarkoituksessa on toisaalta yhä enemmän suuntauduttu merkitsevien, ajallisesti ja paikallisesti rajoitettujen yksityistapausten tarkkaan ja perusteelliseen tutkimiseen, toisaalta on yhä suuremman määrin turvauduttu kvantitatiivisiin menetelmiin. Edellisessä suhteessa ovat valtio-opin edustajat saaneet vaikutteita sosiologeilta, jotka jo kauan ovat laajassa mitassa harjoittaneet ns. *case*-tutkimusta, ja eräät Amerikan arvokkaimmista valtio-opillisista *case*-tutkimuksista ovatkin olleet sosiologisen koulutuksen saaneiden tutkijain suorittamia. Mitä kvantitatiiviseen tutkimukseen tulee, se merkitsee valtio-opissa kuten muissakin yhteiskuntatieteissä ensi sijassa tilastomenetelmien käyttämistä. Valtio-opillisessa tutkimuksessa tilastomenetelmien käyttö kohtaa epäilemättä suuria vaikeuksia, sillä monissa tapauksissa kysymys on erittäin komplisoituneiden vaikutusyhteyksien selittämisestä; mutta taitavasti suunniteltujen menetelmien avulla ovat eräät tutkijat, ennen kaikkea ns. chicagolaisen koulukunnan edustajat, voineet saavuttaa kauniita tuloksia. Lopuksi mainittakoon, että eräät *case*-tutkimukset on poikkeuksellisen edullisten olosuhteiden johdosta onnistuttu järjestämään siten, että tutkimustilanne on suuresti muistuttanut tieteellistä koetilannetta. Paras esimerkki lienee muudan... tutkimus erilaatuisen propagandan vaikutuksesta vaalitulokseen... (s. 17, kpl 3)

Uusien tehtävien asettaminen ja uusien menetelmien käytäntöön ottaminen on johtanut siihen, että tuloksellinen tutkimus edellyttää valtio-opinkin alalla monien eriasteisten tutkijain järjestettyä ja järjestelmällistä yhteistyötä. Se aika alkaa jo olla ohitse, jolloin voitiin pitää luonnollisena, että kukin tutkija ahersi yksinään omassa työkammiossaan ja oman kirjoituspöytänsä ääressä. Järjestetty ja järjestelmällinen yhteistyö vaatii kuitenkin vastaavia apuvälineitä ja voimavaroja. Amerikassakin, jossa tutkijoilla kuitenkin on tässä suhteessa aivan toisenlaiset mahdollisuudet kuin Euroopassa ja varsinkin Suomessa, valtio-opin edustajien taholta kuulunut valituksia, että heidän on pakko riittävän materiaalin puutteessa ohjata tutkimustyötään toisarvoisiin tehtäviin tai omistautua vanhoja laturia polkevien oppikirjojen tai suurelle yleisölle tarkoitettujen, päivänpoliittisten tai kvasitieteellisten teosten kirjoittamiseen. Todellisuudessa valtio-opin — samoin kuin muidenkin yhteiskuntatieteiden — menestyksellinen tutkimus edellyttäisi, että tutkijoiden käytettäväksi asetettaisiin samantapaisia tutkimuslaitoksia, joiden olemassaoloa pidetään aivan luonnollisena silloin, kun on kysymys ns. eksakteista tieteistä. Kestänee kuitenkin kauan, ennen kuin tämän vaatimuksen oikeutus yleisesti oivalletaan. (s. 18, kpl 1)

Kerronnalliset syvärakenteet

Teljon ohjelmanjulistuksen kerronnallisissa semanttisissa syvärakenteissa on — Pariisin koulukunnan ns. »kognitiivisia» kuten tieteellisiä diskursseja koskevien käsitteiden nojalla — kysymys ohjelmanjulistuksen valtio-opilliselle tutkimukselle tiedonmuodostuksena antamasta syvimmästä *merkityksestä*, tämän merkityksen pohjalta määrittyvästä tutkimuksen *objektista* sekä siitä kompetentiksi katsotuksi tutkimuksen *subjektista*, joka voi hankkia merkityksellistä tietoa objektista (vrt. Landowski 1979, 117—119). Tutkimuksen syvintä merkitystä hahmottaa se »vastakkaisuus», joka alkaa kehkeytyä jo Teljon artikkelin ensimmäisessä kappaleessa kahden valtio-opin tyyppin välillä, yhtäältä sellaisen valtio-opin, joka tuottaa »tieteellisesti merkittäviä» tuloksia, ja toisaalta sellaisen valtio-opin, joka ei vuosituhantisesta taipaleestaan huolimatta ole pystynyt kuin »käsitteiden määrittelyyn ja luokitteluun» (s. 12, kpl 1, ks. myös s. 15, kpl 2). Tutkimuksen »elementaarinen merkitysrakenne» (ks. Greimas ja Courtés 1979, 29—33) kehkeytyy Teljon artikkelissa lopulta sel-laiseksi, että sitä voidaan luonnostella Kuvion 1. tapaan.

Kuvio 1. Teljolaisen valtio-opin syvimmän merkityksen elementaarinen merkitysrakenne.

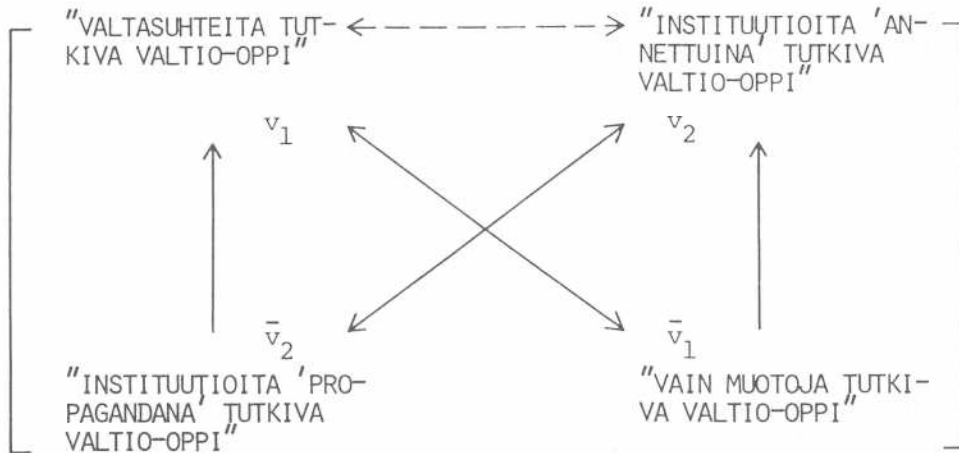
Esitetty paradigmaattinen elementaarisen merkitysrakenteen hahmotelma voidaan lukea myös syntagmaattisesti. Tällöin voidaan esimerkiksi korostaa, että teljolaisen valtio-opin tavoitteena on tieteellisesti merkittäviä tuloksia saavuttava valtio-oppi, mutta käytäntö (vuonna 1950) on paljolti jäänyt tämän vastakohtaksi. Ongelmana on se, että valtio-oppi on pelkkää käsitteiden määrittelyä ja luokittelua, vaikka olisikin päästävä invariansseja etsivään valtio-oppiin, mikä johtaa tieteellistä valtio-oppia koskevan tavoitteen saavuttamiseen.

Teljolaisen valtio-opin syvimmän merkityksen elementaarinen merkitysrakenne ei riitä määrittelemään tutkimuksen varsinaista objektia. Tutkimuksen objektin määrytymisen elementaarinen merkitysrakenne voidaan paradigmaana luonnostella lähtien liikkeelle »valtasuhteiden» asettumisesta »instituutioiden» asemasta valtio-opin tutkimuksen keskiöön (ks. s. 15, kpl 1, ja Kuvio 2.). Rakenne voitaisiin helposti »levittää» myös syntagmaattiselle akselille.

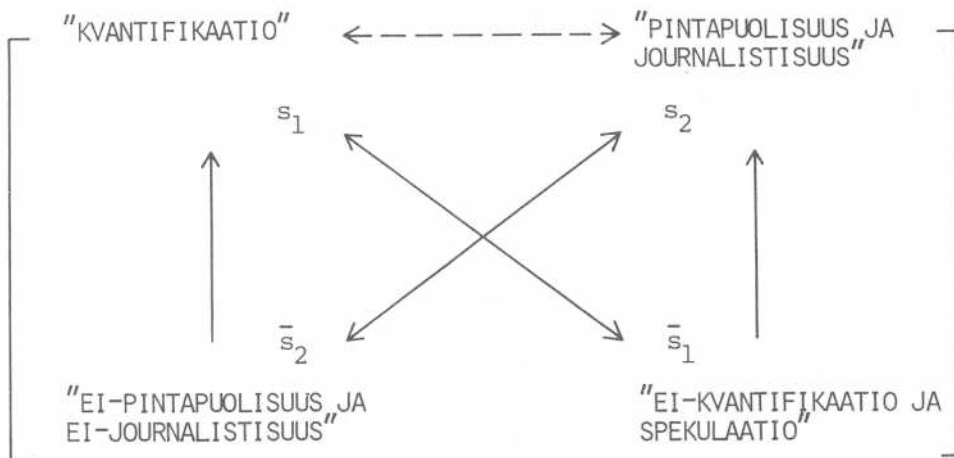
Tutkimuksen merkityksen ja objektin tultua määritellyiksi tutkimuksen harjoittaminen edellyttää vielä tutkimuksen subjektin »konstituutiota», muodostamista. Teljolaisen valtio-opin subjektia määrittävä elementaarinen merkitysrakenne voidaan hahmotella Kuvion 3. mukaisesti (ks. s. 17, kpl 2 ja 3). Syntagmaattisen akselin kannalta kysymyksessä voidaan katsoa olevan pyrkimyksen kvantifikaatioon, jota kuitenkin estää ei-quantitatiivinen ja esseistinen spekulatiivisuus. Spekulaatiivisuuden seuralaisena on ollut journalistinen pintapuolisuus, josta pääsemiseksi olisi toteutettava yksityiskohtaisia case-analyyssejä, minkä jälkeen metodiltaan kvantifioiva, ei-esseistinen ja ei-spekulatiivinen valtio-oppi voi toteutua.

Teljolaisen valtio-opin elementaaristen merkitysrakenteiden tyhjentäväksi tutkimukseksi Teljon ohjelmanjulistusta analysoitaessa ei kuitenkaan vielä riitä vain tutkimuksen syvimmän merkityksen sekä tutkimuksen objektin ja subjektin erittely. Teljo ottaa nimittäin tarkasteluunsa myös valtio-opin organisoinnin ja »tiedepoliti-

Kuvio 2. Teljollaisen valtio-opin tutkimuskohteiden elementaarinen merkitys rakenne (nuolten ja deiksisen merkitys kuten Kuviossa 1.)

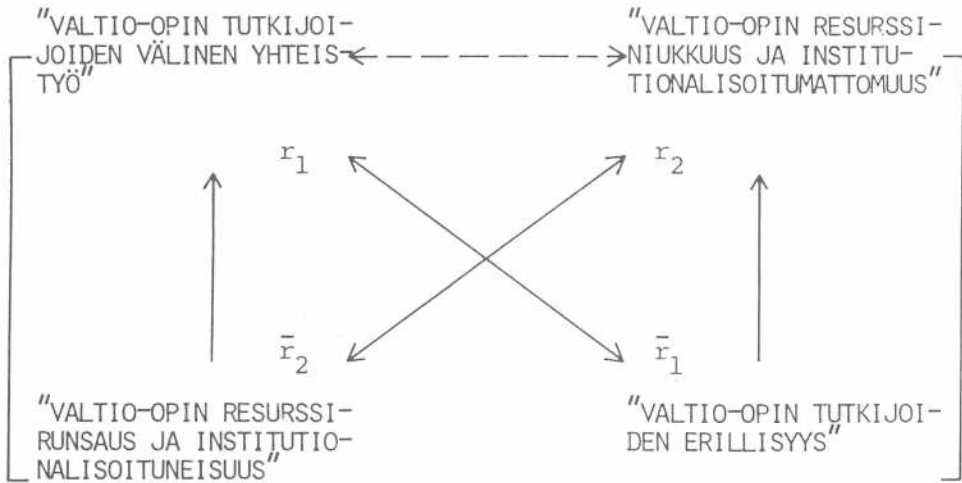
Kuvio 3. Teljollaisen valtio-opin subjektin elementaarinen merkitys rakenne (nuolten ja deiksisen merkitys kuten Kuviossa 1.)

kan» (s. 18, kpl 1). Myös tämä »ekstra-valtio-opillinen» taso voidaan paradigmana luonnostella elementaarisen merkitysrakenteena (Kuvio 4.), ja myös se voitaisiin helposti levittää syntagmaattiselle akselille.

Pariisin koulukunnan käsityksiä soveltaen edellä hahmotellut elementaariset merkitysrakenteet voidaan järjestää hierarkiaksi (vrt. Landowski 1979, 122). Syvä-tasoinen elementti tässä hierarkiassa on teljollaisen valtio-opin syvimmän merkityksen merkitysrakenne. Tämän »päälle» asettuvat tutkimuksen objektin, tutkimuksen subjektin sekä viimein organisoinnin ja tiedepolitiikan merkitysrakenteet. Teljon ta-

Kuvio 4. Teljolaisten valtio-opin organisoinnin ja tiedepolitiikan elementaarinen merkitys rakenne (nuolten ja deiksisten merkitys kuten Kuviossa 1.)

voitteleman valtio-opin kuva piirtyy lukemalla »läpi» muodostuvan »pyramidin» kunkin »euforisen deiksiksen» sisältö. Teljon hylkäämä valtio-oppi hahmottuu vastaavasti kokoelmana »dysforisia deiksiksiä».

Kerronnalliset pintarakenteet

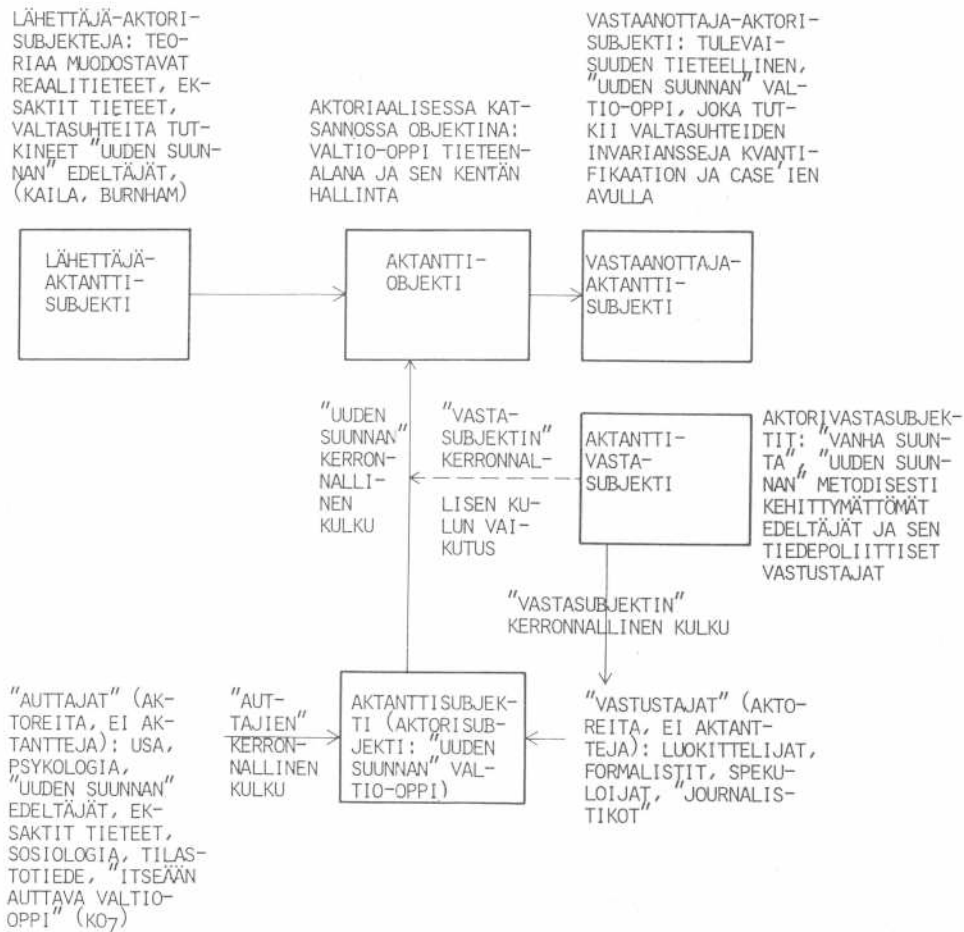
Pariisin koulukunnan semiotiikassa syntaktiset ja semanttiset pintarakenteet suhtautuvat toisiinsa siten, että syntaktiset rakenteet muodostavat kerronnan muodollisen kehikon, ja semanttisissa pintarakenteissa on kysymys kerronnallisiin semanttisiin syvärakenteisiin sisältyvien sosiaalisten »arvojen» sijoittumisesta tähän kehikkoon. Tästä syystä konkreettisissa tekstianalyyseissa joudutaan tarkastelemaan molempia pintarakenteiden tyypejä yhdenmukaisesti.

Pariisin koulukunnan kerronnallisia pintarakenteita koskevien käsitysten nojalla (Greimas ja Courtés 1979, 242—241, 297—298) Teljon julistusta koskevan analyysin huomio kiinnittyy julistuksen alkeisosiin, »kerronnallisiin ohjelmiin», joissa semanttisilla arvoilla latautunut »olemista muuttavan tekemisen», »aktin», objekti on muuttavan tekemisen subjektin, »aktantin», tekemisen kohteena. Kerronnalliset ohjelmat muodostavat aktanttisubjektin »performanssin», suorituksen, episodeja. Subjektin kerronnallisten ohjelmien kokonaisuutena muodostuu subjektin »kerronnallinen kulku», joka koostuu ohjelmista, jotka ovat »modalisoituneet» subjektin kussakin ohjelmassa kysymykseen tulevalla »kompetenssilla», ennen muuta »voimissella», »tahtomisella», »täytymisellä» tai »tietämisellä» tai näiden jollakin yhdistelmällä. Kaikissa kertomuksissa keskeisin kerronnallinen kulku on varsinaisen konkreettisen toimijan kerronnallinen kulku; Teljon ohjelmanjulistuksessa subjektina on valtio-opin »uusi suunta» (s. 14, kpl 2, s. 15, kpl 2, s. 16, kpl 1, s. 17, kpl 2, s. 17, kpl 3). Ohjelmanjulistuksessa voidaan erottaa myös kaksi muuta ja kahdelle muulle

subjektille kuuluvaa kerronnallista kulkua kerronnallisten ohjelmien kokonaisuutena: »uuden suunnan» vastasubjektin (jota vastaa useampikin kuin yksi aktorisubjekti, erityisesti valtio-opin »vanha suunta», mutta myös »uuden suunnan» metodisesti kehittymättömät edeltäjät) kerronnallinen kulku sekä »uuden suunnan» erilaisen »auttajasubjektien» kerronnallinen kulku. Taulukossa 1. on ensinnäkin jaettu analysoitava korpus jaksoihin tai »kohtauksiin» pystysuorassa tasossa. Taulukossa on toiseksi vaakasuorassa tasossa erotettu mainitut kolme kerronnallista kulkua ja kolmanneksi esitetty kunkin kolmen aktorisubjektin kerronnalliseen kulkuun sisältyvät kerronnalliset ohjelmat osoittamalla ne jaksot, joissa nämä ohjelmat realisoituvat. Tarkastelu korostaa sitä, että Teljon ohjelmanjulistus on ennen muuta kertomus taistelusta valtio-opin »uuden suunnan» ja sen vastasubjektin — lähinnä »vanha suunta» — välillä.

Taulukon 1. tarkastelua voidaan edelleen — Pariisin koulukunnan semiotiikassa vakiintuneeseen tapaan ja rohkeahkon metaforisesti — havainnollistaa Kuviolla 5.

Kuvio 5. Teljon ohjelmanjulistuksen kerronnallisen pintarakenteen paradigmaattinen tulkinta aktanttimallilla (ks. Greimas 1966).

Taulukko 1. Kerronnalliset ohjelmat (KO) Teljon ohjelmanjulistuksen jaksoissa sekä ohjelmanjulistuksen kerronnalliset kulut (KK).

Jakso	Siv., kpl	Sisältö	»Uuden suunnan» KK	»Vastajien» KK	»Auttajien» KK	Selityksiä (vrt. ed. jakson kuvia ja teksti)
1	14, 1	Vaikka jo »Platon ja Aristoteles»...»vasta viime aikoina...tieteellisesti merkittäviin tehtäviin ja...menetelmiä», joilla »...eksakteihin tuloksiin»	KO ₁	KO' ₁		Johdanto
2	14, 2	»Kuluvan vuosisadan puolella...Atlantin toisella puolen»			KO'' ₁	
3	14, 3 & 14, 4	Instituutioiden sijasta »puolue-elämä» ja »painostusryhmät»	KO ₂	KO' ₂		Tutkimuksen objektin konstituutio
4	15, 1	Muotojen sijasta »valtasuhteet»	KO ₃	KO' ₃		
5	15, 2	Luokittelusta »invarianssien» ja »lakien» osoittamiseen	KO ₄	KO' ₄		Tutkimuksen merkityksen konstituutio
6	16, 1	Valtiofilosofisesta spekulatiosta valtiollisen elämän »säännönmukaisuuksien paljastamiseen»	KO ₅	KO' ₅		Esimerkki merkitykseltään uudistuneen valtioopin suorituskyvystä
7	16, 1	»niin kuin psykologit ilman sielua»			KO'' ₂	Malli tutkimuksen merkityksen konstituutiolle
8	16, 2	(Esimerkki)	KO ₆	KO' ₆		Jakson 6 konkretisaatiota
9	17, 1	Uusien tehtävien ja uusien menetelmien vuorovaikutus	KO ₇			Tutkimuksen objektin ja subjektin suhde
10	17, 2	»Uuden suunnan» edelläkävijöiden metodinen kehittymättömyys	KO ₈	KO' ₇	KO'' ₃	Taustaa tutkimuksen subjektin konstituutiolle
11	17, 3	Caset ja kvantifikaatio	KO ₉			Tutkimuksen subjektin konstituutio
12	17, 3	Sosiologia, tilastotiede, Chicagon koulukunta	KO ₁₀		KO'' ₄	Malli subjektin konstituutiolle
13	18, 1	Erillisyydestä ja niukuudesta yhteistyöhön, resurssien runsauteen ja institutionalisaatioon	KO ₁₁	KO' ₈		Valtioopin organisatorinen ja tiedepoliittinen konstituutio
14	18, 1	Malliksi eksaktien tieteiden tutkimuslaitokset, vaikka »...kestää kuitenkin kauan, ennen kuin...»	KO ₁₂	KO' ₉	KO'' ₅	Malli tutkimuksen tiedepoliittiselle konstituutiolle

Selitys: Indeksinnilla viitataan eri subjektien eri kerronnallisiin ohjelmiin. Esim. KO₁₁ tarkoittaa »uuden suunnan» yhdyttöistä tällaista ohjelmaa, ja KO''₃ tarkoittaa »auttajien» kolmatta ohjelmaa.

Taulukko 2. Teljon ohjelmanjulistuksen kerronnallisten ohjelmien formalisaatio (vrt. Greimas ja Courtés 1979, 4–5, 297–298; tässä hieman yksinkertaistettuna).

Kerronnallinen ohjelma (subjektin performanssi)	Kerronnallisen ohjelman formalisaatio (ks. myös seuraava sarake)	Selityksiä ja tulkintoja	Ao. subjektin (modaalisen) kompetenssin approksimatiivinen luonnehdinta
A. »Uuden suunnan» kerronnallinen kulku			
KO ₁	$F[S_1 - (S_2 \cup O_2)]$	S_1 = »uusi suunta» O_1 = S_1 :n tekemisen objekti S_2 = »vanha suunta» O_2 = Valtio-opin kentän hallinta (Valtio-opin kentän hallinnan riistämisen »vanhalta suunnalta»)	»täytyminen» (tieteellisyyden nimissä; »arvot» kuten Kuviossa 1.; vrt. KO ₄)
KO ₂	— » —	— » — (Lopun tekeminen »vanhan suunnan» harjoittamalle »poisselittämiselle» ja »ignoroinnille»)	»voiminen» (»uusi suunta» kykenee paikkaamaan tutkimustiedon aukot; »arvot» kuten Kuviossa 2.)
KO ₃	— » —	— » — (Lopun tekeminen »vanhan suunnan» pintapuolisuudelle)	»tietäminen» (»uusi suunta» tietää sellaista mitä »vanha suunta» ei tiedä; »arvot» kuten Kuviossa 2.)
KO ₄	— » —	— » — (Lopun tekeminen »vanhan suunnan» harjoittamalle hedelmättömälle luokittelulle)	»täytyminen» (vrt. KO ₁ yllä)
KO ₅	— » —	— » — (Lopun tekeminen »vanhan suunnan» harjoittamalle hedelmättömälle spekulatiolle)	»voiminen» (»uusi suunta» kykenee tutkimaan sitä mikä on oleellista; vrt. KO ₂ yllä)
KO ₆	— » —	— » —	— » —
KO ₇	$F[S_1 - O_1(S_1 \cap O_2)] - F[S_1 - O_3(S_1 \cap O_4)]$	S_1 = »uusi suunta» O_1, O_3 = »uuden suunnan» tekemisen kohteita O_2 = uusien tehtävien tuomat uudet menetelmät O_4 = uusien menetelmien mahdollistamat uudet tehtävät	»voiminen» (»uuden suunnan» eräänlainen »automaattikka»; »arvot» kuten Kuviossa 2. ja 3.)
KO ₈	$F[S_1 - O_1(S_1 \cup O_2)]$	S_1 = »uusi suunta» O_1 = S_1 :n tekemisen kohde O_2 = »uuden suunnan» aloittajien puutteelliset menetelmät	»täytyminen» (»uuden suunnan» täytyy luopua aloittajiensa puutteellisista metodeista; »arvot» kuten Kuviossa 3.)
KO ₉	$F[S_1 - O_1(S_1 \cap O_2)]$	S_1 = »uusi suunta» O_1 = S_1 :n tekemisen kohde O_2 = caset ja kvantitatiiviset menetelmät	»täytyminen» (»uuden suunnan» on omaksuttava kelvolliset menetelmät; »arvot» kuten KO ₈)
KO ₁₀	— » —	— » —	— » —
KO ₁₁	— » —	S_1 = »uusi suunta» O_1 = S_1 :n tekemisen kohde O_2 = yhteistyö, resurssien runsaus	»täytyminen» (organisatorinen ja tiedepoliittinen edellytys »uuden suunnan» menestykselle; arvot kuten Kuviossa 4.)
KO ₁₂	— » —	S_1 = »uusi suunta» O_1 = S_1 :n tekemisen kohde O_2 = tutkimuslaitokset, institutionalisointuminen	»haluaminen» (toisarvoisten tehtävien välttämiseksi »uusi suunta» haluaa tutkimuslaitoksia; arvot kuten Kuviossa 4.)

Kerronnallinen ohjelma (subjektin performanssi)	Kerronnallisen ohjelman formalisaatio (ks. myös seuraava sarake)	Selityksiä ja tulkintoja	Ao. subjektin (modaalisen) kompetenssin approksimatiivinen luonnehdinta
B. »Vastasubjektin» kerronnallinen kulku			
KO ['] ₁	F[S ₁ - O ₁ (S ₁ ∩ O ₂)]	S ₁ = »vanha suunta» O ₁ = S ₁ :n tekemisen kohde S ₂ = »uusi suunta» O ₂ = valtio-opin kentän hallinta	»ei-voiminen» (»vanhan suunnan» kyvyttömyys säilyttää valtio-opin kentän hallintaa; »arvot» kuten Kuviossa 1.)
KO ['] ₂	— » —	— » — (»Vanhan suunnan» häviö: valtio-opin kentän menetys »uudelle suunnalle», koska »vanha suunta» on kyvytön erittelemään uusia, tärkeitä tutkimuskohteita)	poisselitettyjen ja ignoroitujen seikkojen »ei-tietäminen» ja siksi »ei-voiminen» säilyttää valtio-opin kentän hallintaa (»arvot» kuten Kuviossa 2.)
KO ['] ₃	— » —	— » — (»Vanhan suunnan» kyvyttömyys tutkia muotojen sijasta valtasuhteita)	»ei-tietäminen» (»vanhan suunnan» tietämättömyys valtasuhteista; »arvot» kuten Kuviossa 2.)
KO ['] ₄	— » —	— » — (»Vanhan suunnan» kyvyttömyys luokitelun sijasta tutkia invariansseja)	»ei-voiminen» (kyvyttömyys tutkia invariansseja »tieteellisyden» perustamaa »täytymistä» vastaavasti; »arvot» kuten Kuviossa 1.)
KO ['] ₅	— » —	— » — (»Vanhan suunnan» kyvyttömyys luopua spekulatiosta ja tutkia invariansseja)	— » —
KO ['] ₆	— » —	— » — S ₁ = »uuden suunnan» edelläkävijät O ₁ = S ₁ :n tekemisen kohde S ₂ = »uusi suunta» O ₂ = valtio-opin kentän metodinen hallinta	»ei-voiminen» (edelläkävijöiden metodien riittämättömyys; »arvot» kuten Kuviossa 3.)
KO ['] ₇	— » —	— » — S ₁ = »vanha suunta» O ₁ = S ₁ :n tekemisen kohde S ₂ = »uusi suunta» O ₂ = systemaattisen valtio-opin edellytykset	»ei-voiminen» (»vanhan suunnan» organisatorinen hajanaisuus ja resurssien niukkuus; »arvot» kuten Kuviossa 4.)
KO ['] ₈	— » —	— » — S ₁ = »uuden suunnan» pintapuolistajat O ₁ = S ₁ :n tekemisen kohde S ₂ = »uusi suunta» O ₂ = systemaattisen valtio-opin edellytykset	»voiminen» (»uuden suunnan» pintapuolistajien kyky rapauttaa »uuden suunnan» pyrkimyksiä; »arvot» kuten Kuviossa 4.)
KO ['] ₉	F[S ₁ - O ₁ (S ₂ ∪ O ₂)]	— » — S ₁ = amerikkalainen valtio-oppi O ₁ = S ₁ :n tekemisen objekti O ₂ = tieteellinen, eksakti valtio-oppi	»voiminen» (amerikkalaisen valtio-opin kyky tieteelliseen, esaktiin tutkimukseen; »arvot» kuten Kuviossa 1.)
C. »Auttajien» kerronnallinen kulku			
KO ^{''} ₁	F[S ₁ - O ₁ (S ₁ ∩ O ₂)]	— » — S ₁ = psykologia O ₁ = S ₁ :n tekemisen objekti S ₂ = »uusi suunta» O ₂ = invariansseja etsivä tutkimus valtio-opin esikuvana	»voiminen» (vrt. KO ^{''} ₁)
KO ^{''} ₂	F[S ₁ - O ₁ (S ₁ ∩ O ₂)]	— » —	

Kerronnallinen ohjelma (subjektin performanssi)	Kerronnallisen ohjelman formalisaatio (ks. myös seuraava sarake)	Selityksiä ja tulkintoja	Ao. subjektin (modaalisen) kompetenssin approksimatiivinen luonnehdinta
KO'' ₃	$F[S_1 - O_1(S_2 \cap O_2)]$	S_1 = »uuden suunnan» edelläkävijät O_1 = S_1 :n tekemisen objekti S_2 = »uusi suunta» O_2 = »uuden suunnan» tutkimusobjektiit	»voiminen» (»uuden suunnan» edelläkävijöiden saavutukset; »arvot» kuten Kuviossa 2.)
KO'' ₄	— » —	S_1 = sosiologia, tilastotiede O_1 = S_1 :n tekemisen kohde S_2 = »uusi suunta» O_2 = ao. menetöt malleina valtio-opille	»voiminen» (»mallitieteiden» saavutukset; »arvot» kuten Kuviossa 3. ja 1.)
KO'' ₅	— » —	S_1 = eksaktit tieteet O_1 = S_1 :n tekemisen kohde S_2 = »uusi suunta» O_2 = tieteellisen tutkimuksen vakaa institutionalisaatio ja runsas resurssointi malleina valtio-opille	»voiminen» (»mallitieteiden» vakaa institutionalisaatio ja runsaat resurssit (»arvot» kuten Kuviossa 4.)

Kuviossa on tarkasteluun otetut kolme kerronnallista kulkua suhteutettu toisiinsa ns. »aktanttamalla» käyttäen ja otettu tarkasteluun myös ohjelmanjulistuksen »kommunikatiivinen» luonne, so. se, että julistukselle on löydettävissä sekä lähettäjä että vastaanottaja.

Tähän mennessä ei ole lausuttu julki kolmessa analysoitavassa kerronnallisessa kulussa realisoituvaa subjektien modaalista kompetenssia, joka on samalla niiden »intentionaalisuus». Taulukossa 2. on kysymys tällaisesta tarkastelusta, joka osittain perustuu »olemista muuttavan tekemisen» funktioiden tarkasteluun (Greimas ja Courtés 1979, 297—298). Tällaisissa funktioissa kompetenssiltaan modalisoidun (modalisoidun esim. voimisella tai haluamisella, mutta myös esim. ei-voimisella tai ei-tietämisellä) subjektin S_i tekemisen kohteena O_i voi ensinnäkin olla se, että subjekti S_j (joka voi olla myös subjekti S_i itse silloin kun $i = j$) saa haltuunsa kysymyksessä olevilla sosiaalisilla perusarvoilla (jotka nekin saattavat olla modaalisia — tietäminen, voiminen, haluaminen, täytyminen) »arvotetun» objektin O_j (tällöin vain »itsetarkoituksellisen» tai »itseään suuntautuneen» toiminnan tapauksessa $O_i = O_j$). Mainitussa tapauksessa subjekti S_j »konjunkttoi» (symboli » \cap ») objektiin O_j . Toiseksi kysymys voi olla subjektin S_i sellaisesta tekemisestä, jonka tuloksena subjekti S_j menettää objektin O_j , eli »disjunkttoi» (symboli » \cup ») objektiin O_j . Vaihtoehtoiset tapaukset voidaan esittää formaalisesti seuraavasti:

$$F[S_i - O_i(S_j \cap O_j)] \text{ tai} \\ F[S_i - O_i(S_j \cup O_j)].$$

Tässä formalisaatioissa, joka notaatioiltaan poikkeaa esimerkiksi vakiintuneista logiikan konventioista, »F» tarkoittaa jonkin subjektin »olemista muuttavan tekemisen funktiota», » S_i » tarkoittaa juuri tätä kysymyksessä olevaa subjektia, »—» mainitun subjektin tekemisen suuntautumista, » O_j » subjektin tekemisen kohdetta (sitä, että suluissa oleva lauseke on tekemisen kohteena) ja » S_j » sitä subjektia, jon-

ka konjunktio tai disjunktio objektin O_j kanssa on subjektin S_i tekemisen kohteena. Vaihtoehtoisesti voidaan, O_j :n ollessa tavoiteltu »arvo-objekti» (O_v), jättää tarpeettomana pois O_i (Greimas ja Courtés 1979, 297—298), jolloin saadaan seuraavat formalisaatiot, joita Taulukossa 2. ei kuitenkaan käytetä:

$$F[S_i \rightarrow (S_j \cap O_v)] \text{ tai} \\ F[S_i \rightarrow (S_j \cup O_v)].$$

Taulukosta 2. käy esiin, että monia kunkin kolmesta subjektista kerronnallisia ohjelmia voidaan luonnehtia formaalisesti täysin samalla tavoin. Tämä aiheutuu kysymyksessä olevien pyrkimysten luonteesta: subjekti »uusi suunta» pyrkii valtaamaan valtio-opin kentän hallinnan vastasubjektilta »auttajien» tukemana. Kysymyksessä olevat arvot kuitenkin vaihtelevat enemmän kuin kerronnallisten ohjelmien muoto, eli samalla tavoin formalisoiduissa samojen subjektien ohjelmissa tavoitellaan hyvinkin erityyppisiä arvoja.

Taulukon 2. tarkastelun perusteella jokaista subjektin »uusi suunta» ohjelmista KO_1 — KO_6 , jotka jo aiemmankin tarkastelun mukaan muodostavat kokonaisuuden, voidaan luonnehtia formaalisesti samalla tavoin: kysymys on siitä, että »uusi suunta» toimii suhteessaan »vanhaan suuntaan» siten, että ottaa siltä pois valtio-opin »kentän» hallinnan. »Uuden suunnan» modaalisen kompetenssin kannalta kysymys on — approksimoiden — KO_1 :ssä »täytymisestä» tieteellisyyden nimissä, »tietämisestä» KO_2 :ssa kykynä tutkia aiheita, joiden erittelyssä »vanha suunta» on vaikeuksissa, sekä »voimisesta» muissa kuudesta KO :sta. Kysymyksessä olevat perusarvot vaihtelevat valtio-opin »syvimmän merkityksen» arvoista (ks. Kuvio 1., KO_1 , KO_4) tutkimuksen objektin haltuunoton kyvyn arvoihin (ks. Kuvio 2., KO_2 , KO_3 , KO_5 , KO_6).

Formaalisesti KO_7 on ainoa laatuaan »uuden suunnan» kerronnallisen kulun KO :ien joukossa. Kysymys on nimittäin »uuden suunnan» toiminnasta sitä itseään kohtaan, eli uusien tehtävien ja uusien menetelmien — hedelmälliseksi katsotusta — vuorovaikutuksesta. Koska »uusi suunta» on tässä sekä lähettäjän että vastaanottajan roolissa (ks. Kuvio 5.), kysymys on tavallaan »autokommunikaatiosta». Modaaliselta kannalta kysymys on »uuden suunnan» autonomisesta »voimisesta» saada aikaan ja pitää yllä mainittu vuorovaikutus. Kysymyksessä olevat perusarvot ovat yhdistelmä tutkimuksen objektia (ks. Kuvio 2.) ja sen subjektia (Kuvio 3.) koskevista arvoista.

Myös KO_8 :ssa on kysymys »uuden suunnan» toiminnasta itseään kohtaan, mutta eri mielessä kuin KO_7 :ssä. Tässä nimittäin »uusi suunta» luopuu edeltäjiensä puutteellisiksi katsotuista metodeista. Modaalisesti kysymys on »täytymisestä», metodisesta muutoksesta, jonka sanelee »uuden suunnan» solmima »sopimus» tieteellisen »lähettäjäsubjektin» kanssa. Perusarvot vastaavat Kuviossa 3. esitettyjä tutkimuksen subjektia koskevia arvoja.

Uuden suunnan viimeiset KO :t, KO_9 — KO_{12} , ovat formaalisesti yhdenmuotoisia. Kysymys on jokaisessa niistä »uuden suunnan» sellaisesta toiminnasta itseään kohtaan, että »uusi suunta» rikastuu tutkimusohjelmalla: case-metodiikalla, kvantitatiivisilla metodeilla, tutkijoiden välisillä yhteistyösuhteilla, tutkimusresursseilla

sekä tutkimuslaitoksilla — kolmella viimeksi mainitulla tosin vielä vasta ideaalisesti. Modaalisesti kuitenkin vain KO_9 — KO_{11} ovat toistensa kaltaisia: kysymys on »uuden suunnan» kompetenssista, jonka lajina on »täytyminen» suunnan omaksuman tieteellisyyden nimissä. KO_{12} :ssa on puolestaan kysymys »uuden suunnan» kompetenssista »haluamisena», pyrkimyksenä saada samanlaisia tutkimuslaitoksia kuin (muillakin) »eksakteilla tieteillä». Perusarvot koskevat KO_9 :ssä ja KO_{10} :ssä tutkimuksen subjektia (Kuvio 3.) ja KO_{11} :ssa ja KO_{12} :ssa tutkimuksen organisointia ja tiedepolitiikkaa (Kuvio 4.).

»Vastasubjektin», jota tässä tapauksessa edustaa aktoribjektina »vanha suunta», kerronnallisten ohjelmien KO'_1 — KO'_6 formaalinen luonnehdinta on päinvastainen kuin »uuden suunnan» ohjelmien KO_1 — KO_6 . Modalisoituneena »ei-voimisella» (KO'_1 ja KO'_4 — KO'_6) sekä »ei-tietämisellä» (KO'_2 ja KO'_3) »vanha suunta» menettää — Teljon ohjelmanjulistuksen kertoman »kertomuksen» mukaan — valtio-opin kentän hallinnan. Samasta, ja tässäkin »ei-voimisella» modalisoituneena, on kysymys »uuden suunnan edeltäjien» aktoriaalisena vastasubjektina toteuttamassa KO'_7 :ssä. Kysymyksessä olevat perusarvot ovat luonnollisesti samat kuin vastaavissa »uuden suunnan» ohjelmissa eli kutakin KO'_i :tä vastaa tässä KO_j , kun $i = j = 1 \dots 6$. Sama vastaavuussuhde vallitsee KO'_7 :n ja KO_8 :n välillä.

Myös KO'_8 vastaa formaalisesti sitä edeltäviä KO' :ja. Modaalisessa katsannossa kysymys on vastasubjektin aktantiaalista roolia tässä kantavan »vanhan suunnan» kyvyttömyydestä, »ei-voimisesta», taata systemaattisen valtio-opillisen tutkimuksen harjoittamisen perusedellytyksiä. Kysymyksessä olevina arvoina ovat Kuviossa 4. mainitut tutkimuksen organisoinnin ja tiedepolitiikan perusarvot.

Viimeinen vastasubjektin ohjelma, KO'_9 , poikkeaa formaalisesti muista vastasubjektin ohjelmista. Tässä ohjelmassa, jossa vastasubjektin aktantiaalisien roolin kantajina ovat »uuden suunnan pintapuolistajat», vastasubjektin olemista muuttava tekeminen on sitä paitsi modalisoitunut siten, että vastasubjektin kompetenssina on »voiminen» rapauttaa »uuden suunnan» pyrkimyksiä: »pintapuolistaa», »suunnata toisarvoisiin tehtäviin» tai estää »uuden suunnan» vakiintumista tutkimuslaitoksiin. Arvot vastaavat tässäkin tapauksessa Kuviossa 4. mainittuja.

»Uuden suunnan» puolella toimivien »auttaja»-aktoribjektien ohjelmat, KO''_1 — KO''_5 , edustavat formaalisesti kahta tyyppiä. Kussakin niistä auttaja-aktorin tekeminen perustuu »voimisella» modalisoituun kompetenssiin. Erona auttajien eri ohjelmien välillä on formalisaation erojen lisäksi se, että auttaja-aktoribjektit, kysymyksessä olevat objektit sekä kysymyksessä olevat perusarvot vaihtelevat. KO''_1 :ssä »amerikkalainen valtio-oppi» on kyennyt »tieteelliseen ja eksaktiin valtio-oppiin» eli realisoimaan »valtio-opin syvimmän merkityksen» perusarvoja (Kuvio 1.). Samoista arvoista on kysymys KO''_2 :ssa, vaikkakin siten, että psykologia auttajasubjektina tarjoaa menestyksellään mallin valtio-opille, luovuttaa analogioiden kautta menestyksensä hedelmät valtio-opin käyttöön.

KO''_3 :ssa »uuden suunnan edelläkävijöiden» saavutukset aktoriaalisina »auttajasubjekteina» tutkimuksen objektin määrittämisessä — arvot siis Kuvion 2. mukaiset — saavat tunnustusta. KO''_4 puolestaan muistuttaa jossakin määrin KO''_2 :tä siten, että muut tieteenalat — sosiologia ja tilastotiede — ovat malleina valtio-

opille. Kysymyksessä ovat kuitenkin nyt Kuvion 3. mukaiset »tutkimuksen subjek-tia» koskevat arvot. Myös KO''₅, muistuttaa KO''₂:ta ja siten myös KO''₄:ää. Ky-symys on nimittäin »eksaktien tieteiden» toiminnasta mallina »uudelle suunnalle» valtio-opissa. Arvot ovat tosin toiset kuin kahdessa ensin mainitussa KO''-ssa, eli Kuvion 4. mukaiset, tutkimuksen organisaatiota ja tiedepolitiikkaa koskevat.

Erittelyä »yleisen kerronnan mallin» avulla

Edellä esitettyä voidaan elävöittää soveltamalla Pariisin koulukunnan semiotiikassa »kerronnallisten diskurssien» — joihin Teljon ohjelmanjulistuskin kuuluu — erittelyä varten kehitettyä »yleistä kerronnan mallia» (*schème narratif canonique*). Mallin tarkoituksena on tarjota perusta mainittujen diskurssien kerronnallisen organisaation tutkimiseen. Tällöin kiinnitetään huomio »kerronnallisiin figuureihin», joita koskevan tarkastelun näkökulmasta yksittäiset diskurssit ovat paljolti vain yleisten »kerronnallisten algoritmien» erityisiä sovelluksia (Greimas ja Courtés 1979, 244—247).

Yleisen kerronnan mallin avulla Teljon ohjelmanjulistuksen kerronnallisia fi-guureja voidaan eritellä tarkentamalla sitä tarkastelua, joka Taulukon 1. ja Kuvion 5. yhteydessä koski Teljon julistuksen kolmea kerronnallista kulkua. Ensimmäinen kuluista on subjektin »uusi suunta» kulku (KO₁—KO₁₂). Ensimmäiseksi voidaan eritellä sitä yleisen kerronnan mallin mukaista syntagmaattista piirrettä, että subjek-tit käyvät läpi kolmentyyppisiä »kokeita», »kvalifioivia», »ratkaisevia» ja »glori-fioivia». »Uuden suunnan» kulussa ensimmäinen erottuva kokeiden syntagma ulot-tuu KO₂:sta KO₆:een. KO₂ ja KO₃ korostavat »uuden suunnan» läpikäymiä kvali-fioivia kokeita ja kykyä tutkia uusia objekteja ja muotojen sijasta valtasuhteita. Ratkaisevaan kokeeseen siirrytään KO₄:ssä, jossa korostuu »uuden suunnan» siir-tyminen luokittelusta invarianssien ja lakien osoittamiseen. KO₅ ja KO₆ ovat jo glorifioivia kokeita »uudelle suunnalle»: ne kertovat subjektin menestyksestä val-tiollisen elämän ja vaalien tutkimuksessa. KO₇:stä lähtien on kysymys jo uudesta syntagmasta; KO₇ on nimittäin uusi kvalifioiva koe »uudelle suunnalle». KO₈, KO₉ ja KO₁₀ puolestaan muodostavat ratkaisevan kokeen »uudelle suunnalle», ja KO₁₀:n lopussa tuodaan glorifioiden esiin »uuden suunnan» empiirinen menestys. KO₁₁ ja KO₁₂ pohjustavat jälleen uutta sarjaa, joka koostuu kolmentyyppisistä kokeista, vaikkakin tältä osin esitys jää pelkkään »tiedepoliittisen kentän» määrittelyyn, ei-vätkä »uuden suunnan» menestykset — ainakaan »vielä» — realisoidu.

Toisena voidaan erittelyn kohteeksi ottaa yleisen kerronnan mallin mukaisesti se piirre, että minkä tahansa subjektin kululla on »kontraktuaalinen» perusta. Tästä näkökulmasta »uuden suunnan» edellä mainituista kolmesta (tai oikeastaan vain »kahdesta ja puolesta») syntagmasta jokaista edeltää eräänlainen »sopimus» hah-mon »lähettäjä» kanssa. KO₁:ssä on kysymys »uuden suunnan» lähettäjänsä (ks. Kuvio 5.) kanssa »tieteellisen merkittävyyden» ja »eksaktiuden» nimissä solmimas-ta sopimuksesta. KO₇:ssä »uusi suunta» on aktorisubjektina päässyt jo itsekin pal-jolti aktantiaalisen lähettäjäsubjektin asemaan, mikä selittää kysymyksessä olevan sopimuksen »uuden suunnan itseliikuntaa» korostavaa luonnetta. Myös KO₁₁:ssa

»uusi suunta» on itse omana »lähettäjänään», mukana solmimassa »sopimusta» itsensä kanssa »erillisyyden päättymisestä», »resurssirunsaudesta» ja valtio-opin »laittamisesta».

Kolmas yleisen kerronnan mallin ulottuvuus, joka voidaan subjektin »uusi suunta» kulussa erottaa, on paradigmaattinen alkutilanne »puute», joka projisoituu syntagmaattiselle akselille etenemisenä kohden »puutteen poistamista». Tästä voidaan katsoa olevan kysymyksen ensinnäkin — koko kerronnallisessa kulussa — »vaelluksesta» valtio-opin »epätieteellisyydestä» kohti sen »tieteellistä täydellistymistä». Sama luonne on kullakin sarjalla »sopimus» — »kvalifioiva koe» — »ratkaiseva koe» — »glorifioiva koe», mutta myös jokaisella KO:lla erikseen.

Neljäs paradigmaattinen piirre, joka yleistä kerronnan mallia soveltaen voidaan erottaa kerronnallisissa diskursseissa, on eri subjektien kerronnallisia kulkuja luonnehtiva »poleemisuus». Teljon ohjelmanjulistuksessa »uusi suunta» ja sen vastasubjektin roolin kantajat »vanha suunta» ja »uuden suunnan edeltäjät» — sekä kenties myös ne tahot, jotka estävät valtio-opin vakaan institutionalisoitumisen KO₁₂:ssa —, ovatkin poleemisessa suhteessa keskenään. Teljon julistuksen konstituimassa maailmassa tämä poleeminen suhde vallitsee kuitenkin kattavamman kontraktuaalisen suhteen sisällä: teljolainen »uusi suunta» käy lähettäjäsubjektin legitimoimaa »pyhää sotaa», puhtain, tieteellisin asein.

Viides piirre, jota yleistä kerronnan mallia sovellettaessa voidaan korostaa, on se tietty paradigmaattinen epätasa-arvo, joka vallitsee »transkendentin» subjektin, »lähettäjän», ja »immanentin», toimivan subjektin välillä. Pariisin koulukunnan semiotiikan termein transkendentti subjekti yhtäältä »manipuloi» immanenttia subjektia erilaisten sopimusten syntymisen kautta, siis saa immanentin subjektin tekemään sopimusten tarkoittamia asioita. Toisaalta transkendentin subjektin roolina on »sanktoida» immanenttia subjektia. Tästä sanktioinnista ovat esimerkkeinä KO₁₁:n »varoitukset» niistä vaaroista, jotka »uuden suunnan» valtio-oppia uhkaavat: kvasitieteellisyys, popularisointiin lankeaminen sekä askartelu toisarvoisten kysymysten parissa.

Toinen Taulukossa 1. mainittu kerronnallinen kulku on aktantiaalisen »vastasubjektin» kerronnallinen kulku, jonka »kantajina» ovat kolme aiemmin mainittua aktorijubjektia. Kulku KO'₁—KO'₆ on tarkka peilikuva vastaavalle kululle KO₁—KO₆; kysymys on yleisen kerronnan mallin termein vastasubjektin — kantajana valtio-opin »vanha-suunta» — »diskvalifioitumisesta», sen häviöstä ratkaisevissa kokeissa sekä sen »kunnian riistosta». Jossakin määrin samasta on kysymys KO'₇:n sisällä, jossa aktantiaalisen vastasubjektin roolin kantajana ovat »uuden suunnan» edelläkävijät, joilla kuitenkin on myös aktoriaalisen auttajan rooli (ks. Kuvio 5.). KO'₈:ssa ja varsinkin vain yleisesti tulevaisuuteen viittaavassa KO'₉:ssä vastasubjektin kulun edellä mainitun tyyppinen erittely puolestaan kohtaa suuria vaikeuksia asianomaisten aktorijubjektien alhaisen jäsenyntyneisyyden vuoksi.

Vastasubjektin kulun paradigmaattisten kerronnallisten piirteiden erittely on vaikeampaa kuin aktantiaalisen subjektin tapauksessa. »Sopimuksessa» on vastasubjektilla kysymys pikemminkin »sopimuksen puuttumisesta» legitiimin aktantiaalisen lähettäjäsubjektin kanssa. Tämä koskee myös kutakin aktoriaalista vastasub-

jektin roolin kantajaa. Vastasubjekti ja kukin sen roolin kantaja on samoin olennainen osa kutakin »puutetta», jonka subjekti »uusi suunta» poistaa tai on poistava. Vastasubjektin kerronnallisen kulun poleemisuus on puolestaan peilikuva subjektin kulun poleemisuukselle. Vastasubjektin suhteita aktantiaaliseen lähettäjäsubjektiin luonnehtii eriarvoisuus kuten aktantiaalisen subjektinkin tapauksessa, mutta toisessa mielessä: vastasubjekti ei ole manipulaation kohde vaan asemaltaan suorastaan illegitiimi, »lainsuojaton», ja sellaisena myös vain »negatiivisten sanktioiden» kohde. Toisaalta voitaisiin myös ajatella, että vastasubjektille olisi löydettävissä erityinen »lähettäjä-vastasubjekti», mutta Teljon ohjelmanjulistus on tässä niin niukkasanainen, ettei erittely näytä mahdolliselta.

Taulukossa 1. mainittu kolmas kerronnallinen kulku on »auttaja-aktorisubjektien» kerronnallinen kulku. Tämän kulun analyysia näyttäisi alustavasti haittaavan aktorisubjektien moninaisuus ja jäsentymättömyys vieläkin vakavammin kuin vastasubjektin tapauksessa. Paradigmaattiset »kokeiden» sarjat sekä vastaavat paradigmaattiset »sopimukset» solmittuina »lähettäjän» (»tieteen») kanssa, »auttajien» kontribuutiot subjektin »uusi suunta» paradigmaattisesti kohtaaminen »puutteiden» poistamiseen (auttajien oltua yleensä jo valmiiksi kykeneviä poistamaan samanlaiset puutteet omassa toiminnassaan), »auttajien» paradigmaattinen poleeminen suhde vastasubjektiin (tai sen analogioihin muilla »taistelukentillä») sekä auttajien paradigmaattisesti alistainen suhde »lähettäjäan» (tai sen tarkkaan analogiaan muualla) voitaisiin kuitenkin helposti analysoida esiin kussakin ohjelmista KO''₁—KO''₅, vaikka tähän erittelyyn ei tässä ryhdytäkään.

Artikkelin 1. osan tiivistelmä

Tämän artikkelin 1. osan aiheena ovat olleet kerronnalliset syvä- ja pintarakenteet Teljon valtio-opillisessa ohjelmanjulistuksessa. Tässä tarkoituksessa on eritelty julistusta perustavia sosiaalisia perusarvoja, ohjelmanjulistuksessa »subjektin» rooleja hallussaan pitävien »vaelluksia» julistuksen kertomissa tarinoissa sekä niitä »ohjelmia», joita toteuttamalla subjektit etenevät vaelluksissaan.

Toteutettu tarkastelu on pääosin ollut puhdasta struktuurianalyysia Teljon ohjelmanjulistuksen muodollisista rakenteista. Vaikka tällaisenakin artikkeli on jo itsenäinen analyysi, jota pitemmälle struktuurianalyysit eivät useinkaan etene, voidaan erittelyä huomattavasti konkretisoida. Tämä on tavoitteena artikkelin toisessa osassa, jossa päähuomion kohteena ei enää ole abstrakti ja ihmiselle »lajisidonnainen» ns. »kerronnallinen kompetenssi», vaan konkreettisiin aktoreihin sitoutunut aika-paikkaspesifi ja siten »historiallinen» ns. »diskursiivinen kompetenssi». Semioottisen tekstianalyysin nykyisen kehitysvaiheen kannalta voidaan jopa sanoa, että pelkkä kerronnallisten rakenteiden analyysi ilman diskurssianalyysia ei riitä, sillä niitä merkityksiä, joiden erittely on semioottisen analyysin tavoitteena, muodostuu suurelta osin vasta sen jälkeen, kun kerronnallisten rakenteiden »diskurssiin pano» antaa — *Paul Ricoeurin* termiä tässä käyttäen — oman »merkityslisänsä» tai »merkityslisäarvonsa» kerronnallisiin rakenteisiin sisältyneisiin merkityksiin.

LÄHTEET

- Ahonen, Pertti: A. J. Greimasin semiotiikka (II): Pariisin koulukunta 1979—1984. Käsikirjoitus. Helsinki 1984.
- Coquet, Jean-Claude: L'école de Paris, teoksessa Coquet (toim.): *Sémiotique: L'école de Paris*, 5—64, Hachette, Paris 1982.
- Greimas, A. J.: *Sémantique structurale*, Larousse, Paris 1966.
- Greimas, A. J. ja Courtés, Joseph: *Sémiotique: Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, Hachette, Paris 1979.
- Landowski, Eric: Le débat parlementaire et l'écriture de la loi, *Revue française de science politique* 27 (1977): Juin, 428—441.
- Landowski, Eric: Du politique au politologique: Analyse d'un article par André Siegfried, teoksessa Greimas, A. J. ja Landowski, E. (toim.): *Introduction à l'analyse du discours en sciences sociales*, 103—127, Hachette, Paris 1979.
- Teljo, Jussi: Valtio-opin tehtävät ja menetelmät. *Suomalainen Suomi* 18 (1950): 1, 14—18.